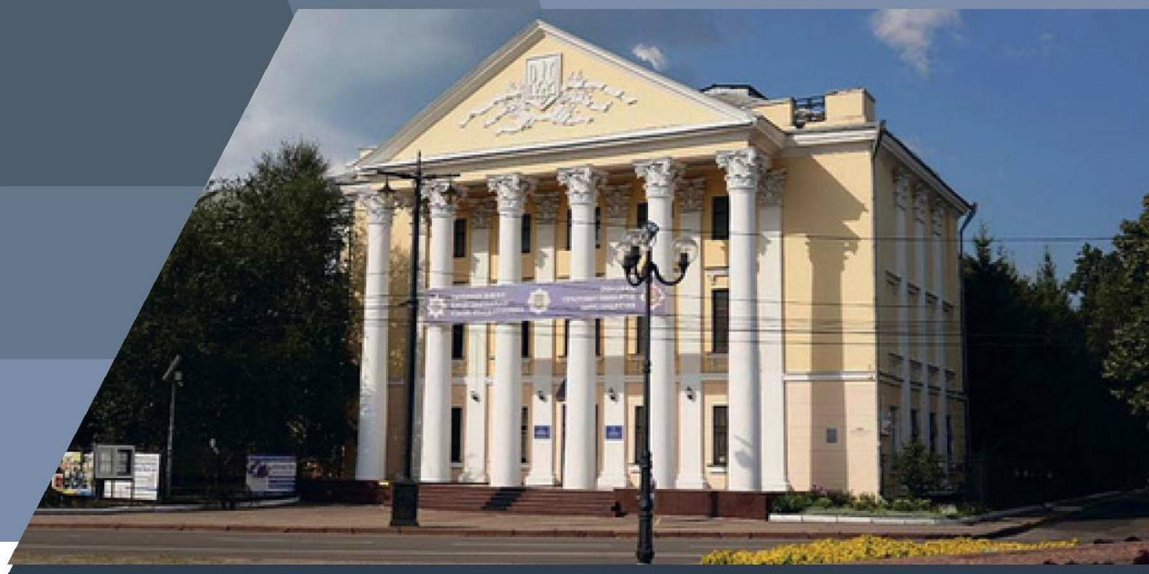

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ДИСКУСІЙНОЇ
ПЛАТФОРМИ

ВИКЛИКИ ТОЛЕРАНТНОСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

22 листопада 2024

ДОНЕЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-дискусійної платформи

**ВИКЛИКИ ТОЛЕРАНТНОСТІ
В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ,
яка приурочена до Міжнародного дня толерантності**

22 листопада 2024 року

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Донецького державного університету внутрішніх справ,
протокол № 4 від 27.11.2024 року

Редакційна колегія:

– голова редакційної колегії – професорка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів досудового розслідування Донецького державного університету внутрішніх справ, докторка філософських наук, професорка Тетяна Кононенко;

членкіні редакційної колегії:

– доцентка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів досудового розслідування Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидатка філологічних наук, доцентка Тетяна Огаренко;

– доцентка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів досудового розслідування Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидатка філологічних наук, доцентка Оксана Черноус.

Виклики толерантності в умовах російської воєнної агресії : матеріали Всеукраїнської науково-дискусійної платформи, яка приурочена до Міжнародного дня толерантності, Кропивницький, Донецький державний університет внутрішніх справ, 22 листопада 2024 року. Кропивницький : ДонДУВС, 2024. 202 с.

Збірник містить тези доповідей Всеукраїнської науково-дискусійної платформи «Виклики толерантності в умовах російської воєнної агресії», що відбулася 22 листопада 2024 року на базі Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кропивницький).

Матеріали доповідей подаються в авторській редакції, відповідальність за дотримання норм академічної доброчесності несуть автори доповідей.

Литвиненко К. Толерантність у сфері інформаційної безпеки: протистояння пропаганді та дезінформації в умовах війни	94
Лялюк Ю. Емоційна стійкість офіцерів Національної гвардії України як необхідна умова управління у військовій сфері	95
Макарова О. Військовий стрес та його наслідки на професійну діяльність працівників поліції	98
Муренець Т. Вплив війни росії проти України на психічне здоров'я особистості	100
Мухіна Г. Вплив війни на психічне здоров'я учасників освітнього процесу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання	102
Оверчук В. Особливості тривожно-депресивних розладів у військових учасників бойових дій	104
Пилипенко Є. Вплив війни на психологічний стан поліцейського	107
Похілько Д. Вплив «дистанційної родини» на психічне здоров'я дитини під час війни	109
Руденко Л., Литвин А. Деякі проблеми соціально-психологічної адаптації вимушено переселених українців за кордоном	110
Сальникова Н. Масмедіа як інструмент впливу на соціум	112
Свириденко О. Вплив інформаційної війни на психічне здоров'я	114
Сендік І. Роль поліції у підтримці психічного здоров'я населення: виклики, адаптація та шляхи вдосконалення	116
Сень Є. Вплив самооцінки на розвиток толерантності особистості	117
Сіора В., Сіора А. Інформаційна війна як комунікативний феномен	119
Соловей-Лагода О. Індивідуально-психологічні ресурси стійкості молоді в умовах військової агресії	121
Такташов П. Відображення повномасштабного вторгнення на психологічному портреті людини	123
Талмазан А. Механізм протидії гендерній дискримінації та заходи запобігання гендерно обумовленому насильству: сучасні підходи та ефективні стратегії реагування	124
Тараненко Р. Протидія домашньому насильству в Україні	127
Топчило А. Особливості використання мобільних додатків у процесі психологічного відновлення	129
Хабєєв В. Генеза аксіоми принципу «Вони не ми» в контексті інформаційного фронту та пропаганди	130
Цумарева Н. Гендерна компетентність психологів при роботі з постраждалими від домашнього та гендерно зумовленого насильства	132
Шель Н. Психологічна підтримка особистості під час війни: прийоми та техніки самодопомоги	134
ПЛАТФОРМА 3.	
ОСВІТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: РЕАЛІЇ, ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	137
Акімова Н. Основні пріоритети освітніх програм психології бізнесу у Великобританії	137
Бершадська К. Толерантність у юридичному спілкуванні: принципи	138

процесі розвитку дитини. Серед значної кількості дослідників у вивченні питань впливу родини і суспільства на розвиток та формування психіки дитини хочемо визначити Дж. Остера, А. Добрович, Д. Відру, Т. Алексеєнко, О. Кузіну, В. Мухіну, Л. Виготського, Д. Ельконіна, Ю. Гиппенрейтер. В їх роботах сформульовані наступні положення: суспільство та родина відіграють важливу роль в процесі розвитку дитячої психіки; вагомий вплив на розвиток дитячої психіки вносять взаємовідносини між батьками, стиль батьківсько-дитячих відносин, стиль виховання тощо.

Що ж відбувається наразі в багатьох українських родинах? Які наслідки можуть бути? Через військові дії багато родин вимушені проживати окремо, при цьому можна виділити наступні соціально-психологічні особливості так званої «дистанційної родини»:

- відсутній один з батьків, по факту багато українських сімей на сьогодні можна назвати не повними, адже немає можливості проживати сумісно;

- порушений звичний уклад життя (місце проживання, побутові умови, режим дня тощо);

- змінений розподіл обов'язків і ролей між батьками та іншими членами родини (в сімейну систему включаються інші рідні чи друзі, які беруть на себе частину зобов'язань, наприклад, за відсутністю чоловіка бабуся починає виконувати роль матері, а дружина бере на себе обов'язки чоловіка);

- порушується стиль виховання (через наявність постійної небезпеки від військових дій багато батьків не дотримуються послідовності в вихованні);

- відсутність емоційного та фізичного контакту між дорослим і дитиною;

- необхідність в адаптації до сумісного проживання. Так, приїжджаючи у відпустку, один із членів сім'ї знову зникає до сумісного проживання, до нового, хоча й тимчасового, перерозподілу ролей, обов'язків тощо. Такі адаптаційні процеси відбуваються в усіх членів родини та потребують додаткових емоційних зусиль.

Це не всі складнощі, які на сьогодні проживають українські родини, їх можна виділити ще достатньо багато, але кожна з них відкладає свої відбитки на ментальному здоров'ї дитини. Серед наслідків такого окремого проживання стають: спотворення картини світу щодо питання родини та ролей в ній, сповільнення психічного розвитку дитини, внутрішнє напруження при будь-яких змінах, неконтрольовані емоційні сплески, психосоматичні розлади тощо.

На нашу думку, повний спектр наслідків виховання в «дистанційній родині» ще проявить себе згодом.

Лариса Руденко, Андрій Литвин

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВИМУШЕНО ПЕРЕСЕЛЕНИХ УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОНОМ

Повномасштабне вторгнення агресора в Україну у 2022 році примусило значну кількість українців залишити свою країну та шукати прихистку за її

межами. У зв'язку з цими подіями країни Європи та світу, які приймали українських біженців, стикнулися з низкою соціальних проблем, які остаточно не врегульовані і зараз, на третьому році війни, та вимагають ухвалення рішень щодо визначення статусу переселенців, надання їм гуманітарної та медичної допомоги, житла, а також працевлаштування, освіти тощо. У таких обставинах люди, які внаслідок військових дій стали вимушено переселеними, переживають сильні стреси, що можуть супроводжуватися втратами самоконтролю, недовірою до власної країни, особливо на тлі ситуації соціально-правової та економічної нерівності, що значно деморалізує особистість. У зв'язку з цим суттєво загострюється проблема соціально-психологічної адаптації цих людей.

Динамічний суспільний розвиток у сучасному світі супроводжується численними вимушеними міграційними процесами. Внаслідок зростання темпів політичних, економічних, культурних, соціальних та інших змін це вимагає від вимушених переселенців і біженців від війни досконалого володіння стратегіями адаптації.

Вимушене переселення можна з упевненістю охарактеризувати як екстремальну або, як мінімум, кризову ситуацію, неминучим наслідком якої є незадоволення базової потреби людини в безпеці. Це призводить до тяжких тривалих психічних виявів (невротизації, депресивних станів, втрати віри в себе, втрати перспективи) і великою мірою визначає подальшу долю як конкретної людини, так і цілих соціальних груп [5].

Як і будь-яка інша кризова ситуація, вимушена міграція призводить до глибокої, часто незворотної трансформації внутрішньої структури особистості (її цінностей, патернів поведінки, мотивів, цілей діяльності тощо). Внаслідок такого впливу одні елементи зникають, а інші, формуючись, сприяють подоланню труднощів і допомагають особистості досягти нового якісного рівня [8]. Дослідники з'ясували, що в українців (вимушених переселенців), які потрапили в нові умови і розпочали нове життя, формуються кардинально інші ставлення до себе, внутрішнього «Я», докільця. Їхній поведінці властиві підвищена збудливість, агресивна реакція на зовнішні подразники. Мігранти часто страждають на безсоння, часткову втрату пам'яті, їм навіть буває складно формувати думки для вербального висловлення [4; 6].

Потрапивши в іншу країну, вимушені переселенці не лише відчувають психологічний і соціальний дискомфорт у незнайомому середовищі, а й можуть бути небезпечними для суспільства. Така трансформація призводить до різних наслідків, починаючи від сепаратизму та етнічного нігілізму, крайнього фанатизму та націоналізму, де формується виражений негативний образ етносу, і поведінка особистості виходить за межі цього образу [2]. Отже, життєва ситуація, що склалася для вимушених переселенців, спричиняє руйнування засвоєних раніше звичних форм взаємодії з навколишнім середовищем, внаслідок чого їм потрібно формувати нові цінності, переконання, стиль поведінки, щоб адаптуватись до нових умов, у тому числі шляхом відмови від деяких колишніх [1; 7]. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, лише 59% вимушених переселенців почуваються

комфортно в інших країнах [3]. Така ситуація зумовлена передусім невідповідністю очікувань місцевої громади та вимушених переселенців.

Отже, в сучасних умовах перспективним вбачаємо встановлення провідних чинників соціально-психологічної адаптації вимушених переселенців і біженців з урахуванням їхнього віку, гендеру, тривалості перебування у статусі біженця.

Література:

1. Бойченко А. Психологічні особливості становлення автономності особистості в умовах війни. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2021. № 1 (01). С. 125–128.

2. Верховод О. Психологічні складнощі адаптації за кордоном. URL: <https://evacuation.city/articles/235924/tut-vsechuzhe-hochu-dodomu-psihologichni-skladnoschi-adaptacii-za-kordonom>

3. Вимушені переселенці та приймаючі громади: уроки для ефективної суспільної адаптації й інтеграції : наук. доп. за ред. канд. соціол. наук О. Балакіревої ; НАН України, ДУ «Ін-т економ. та прогнозув. НАН України». Київ, 2016. 140 с.

4. Кердивар В., Христенко В. Синдром жертви у внутрішньо переміщених осіб із зони локального воєнного конфлікту : монографія. Харків : Національний університет цивільного захисту України, 2021. 143 с.

5. Максименко Ю., Морозова-Йоханнессен О. Психологічні особливості особистісних змін переселенців в умовах іншої країни (на прикладі Норвегії). *Вісник Національного університету оборони України*. Питання психології. 2022. № 5 (69). С. 90–97.

6. Нестеренко М. Роль особистісних ресурсів у адаптації вимушених переселенців до нових умов життя. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2021. № 1 (01). С. 200–202.

7. Педоренко В. Особливості психоемоційного стану переселенців в умовах іншої країни (на прикладі Німеччини). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Психологія. 2023. № 3. С. 80–83.

8. Слюсаревський М. Соціально-психологічний стан українського суспільства в умовах повномасштабного російського вторгнення: нагальні виклики і відповіді. *Вісник НАПН України*. 2022. № 4 (1). С. 1–11.

Наталія Сальнікова
Національний авіаційний університет

МАСМЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА СОЦІУМ

Глобалізація суспільства, розвиток інформаційних технологій спричинили масове використання Інтернету в усьому світі. При цьому, безперечно, Інтернет є всесвітньою базою знань, що включає безліч різних інформаційних масивів, об'єднаних між собою телекомунікаційною інформаційною мережею. Натомість з цього аспекту є і спірні питання, що потребують правового регулювання.